

Kernwaarden Stroom deel 2: Integriteit.

Lucas 6: 35-38 en 41-49

Zondag 20 september 2009

We zitten in een serie over kernwaarden. Onze waarden zijn relatie, integriteit, nieuwbolligheid en genade (ring). Die waarden staan voor ons centraal en die gaan we niet loslaten. We zijn, met andere woorden, typisch een kerk binnen de ring. Vorige week ging het over relatie als waarden. Relatie heeft voor ons alles te maken met mededogen met de ander en het mededogen dat God heeft met ons.

Vandaag gaat het over integriteit. We vinden het belangrijk, authentiek, oprecht en echt te zijn. En het staat er heel stoer: Wij spreken en handelen eerlijk, naar onze diepe overtuigingen, zonder onszelf (en anderen) meningen op te leggen. Nu is dat in een mensenleven en zeker binnen een kerk, gemakkelijker gezegd dan gedaan, integer zijn. Dus laten we er wat meer over nadenken. En als inspiratiebron nemen we, zoals bijna altijd, de woorden van Jezus, uit de beschrijving van Lucas, hoofdstuk 6 vers 35 en volgende.

35 Heb je vijanden lief, doe goed en leen geld aan anderen zonder iets terug te verwachten; dan zullen jullie rijkelijk worden beloond, en zullen jullie kinderen van de Allerhoogste zijn, want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is. 36 Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is. 37 Oordeel niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden. Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden. Vergeef, dan zal je vergeven worden. 38 Geef, dan zal je gegeven worden; een goede, stevig aangedrukte, goed geschudde en overvolle maat zal je worden toebedeeld. Want de maat die je voor anderen gebruikt, zal ook voor jullie worden gebruikt.'

41 Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? 42 Hoe kun je tegen hen zeggen: "Laat mij de splinter in je oog verwijderen," terwijl je de balk in je eigen oog niet ziet? Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter in het oog van je broeder of zuster te verwijderen.

43 Een goede boom brengt geen slechte vruchten voort, en evenmin brengt een slechte boom goede vruchten voort. 44 Elke boom kun je aan zijn vruchten kennen, want van distels pluk je geen vijgen en van doornstruiken geen druiven. 45 Een goed mens brengt uit de goede schatkamer van zijn hart het goede voort, maar een slecht mens brengt uit zijn slechte schatkamer het kwade voort; want waar het hart vol van is daar loopt de mond van over.

46 Waarom roepen jullie "Heer, Heer" tegen mij, maar doen jullie niet wat ik zeg? 47 Ik zal jullie vertellen op wie degene lijkt die bij me komt, naar mijn woorden luistert en ernaar handelt: 48 hij lijkt op iemand die bij het bouwen van zijn huis een diep gat groef en het fundament op rotsgrond legde. Toen er een overstroming kwam, beukte het water tegen het huis, maar het stortte niet in omdat het degelijk gebouwd was. 49 Wie wel naar mijn woorden luistert maar niet doet wat ik zeg, lijkt op iemand die een huis bouwde zonder fundament, zodat het meteen instortte toen het water ertegen beukte en er alleen een bouwval overbleef.'

1. Het klinkt wel mooi...

Ik denk dat bijna iedereen, ongeacht je achtergrond en opvattingen een aantal passages uit deze tekst prachtig vindt. Het heeft wel iets wijs, misschien wel iets algemeen spiritueels of zelfs boeddhistisch: heb lief, doe goed, leen uit. Oordeel niet en je zult niet geoordeeld worden, Vergeef en je zult vergeven worden. Geef en jou zal gegeven worden. En dan het beeld van de uitpuilende maatbeker die een mens zal worden toebedeeld. Wat het ook moge betekenen, het klinkt in ieder geval mooi. Je zou kunnen zeggen: het goede zit in jezelf en alleen door te geven en niet te oordelen kun je deze wereld een beetje een mooiere plek maken.

Dit is oproep aan jou en aan mij om een ander niet te oordelen of de maat te nemen. Maar oordelen is zo makkelijk, zeker voor mij als voorganger. Van mij wordt het zelfs bijna verwacht. Ik wordt geacht (tenminste, dat vinden sommigen) om te onderscheiden tussen goed en kwaad en een oordeel uit te spreken, het liefst namens God. Als het oordeel de hoorder bevalt, dan staat hij/zij tenminste sterk. En als het oordeel niet in de smaak valt? Dan zal de dominee wel niet namens God gesproken hebben...

Jezus gebruikt een beeld, een zwaar overdreven beeld van balk en splinter. Jij ziet een splinter bij de ander? Man, je hebt een spoorbiel in je eigen hoofd! Je bent een huichelaar, zegt hij. En dat is precies het tegenovergesteld van een integer mens. En voor je nou zegt: ja, maar hij heeft het tegen een specifieke groep mensen die huichelden...

Nee, oordeel in het geheel niet, zegt Jezus, want dat is niet aan jou. Misschien moet je jezelf eens gaan beoordelen. Wat leeft er in jouw eigen hart aan overwegingen en hoe handel je in de praktijk en zijn die twee met elkaar in overeenstemming. Kortom. Ben jij een integer mens?

2. Eenzijdig mensbeeld?

En daarvoor gebruikt Jezus het beeld van een boom. Een beeld waar ik wat langer bij stil blijf staan. En ook een beeld dat bij mij vragen oproept en op sommige punten blijft haken. Dit zegt Jezus:

Een goede boom brengt geen slechte vruchten voort, en evenmin brengt een slechte boom goede vruchten voort. Elke boom kun je aan zijn vruchten kennen, want van distels pluk je geen vijgen en van doornstruiken geen druiven. Een goed mens brengt uit de goede schatkamer van zijn hart het goede voort, maar een slecht mens brengt uit zijn slechte schatkamer het kwade voort; want waar het hart vol van is daar loopt de mond van over. Kortom, wie goed is, handelt goed, wie slecht is handelt slecht. En omgekeerd, wie goed handelt is goed, wie slecht handelt is slecht.

Ho, ho, denk je dan. Jezus, heb je niet een beetje een heel ééndimensionaal mensbeeld. Is het juist niet belangrijk om te onderscheiden tussen de daden van een mens en de mens zelf? En is dat niet een manier om het definitieve oordeel over een mens niet te vellen, maar uit te gaan van de goede intenties van de ander?

Terecht stellen velen dat de psychologie de neurose heeft ontdekt en daardoor mensen heeft kunnen bevrijden van een eenzijdig goed-kwaad denken als in de christelijke zondeleer. Wij weten toch allemaal dat de psyche van een mens ingewikkeld werkt? Dat we het vaak wel goed bedoelen maar dat we ook onze weerstanden en copingmechanismen

hebben? Is dat niet juist wat mensen tot goede hulpverleners en medemensen maakt, dat ze dwars door het slechte en destructieve gedrag de goede mens durven te zien?

We moeten hier toch even bij stilstaan denk ik. Want zet Jezus hier niet een dualistisch mensbeeld neer, waarin goed en slecht als twee absolute tegenover elkaar staan? Terwijl wij toch allemaal weten dat heel veel dingen in het leven grijs zijn, waarin goed en kwaad met elkaar zijn vermengd. Soms leiden goede bedoelingen tot slechte dingen en soms hebben slechte intenties uiteindelijk een prachtig effect.

Kijk naar de grote leiders in deze wereld, of de grote literatoren en kunstenaars. Want een puinhoop maken die mensen er soms in hun leven van. Je ziet een interview met een schrijver en je denkt: wat een narcist, want een ongenietbare, vrouwenhatende, liefdeloze, zelfingenomen kwast. En dan verschijnt zijn juweel van een roman en de tranen schieten je in de ogen, zo ontroerd ben je bij het lezen.

Misschien groeien er stiekem ook wel eens vijgen aan distels en druiven aan doornstruiken.

En dan Jezus weer: een slecht mens brengt uit de schatkamer van zijn hart slechte dingen voort...

3. Geen pretentie

Maar dan moet je even niet vergeten tegen wie Jezus het hier heeft. Hij praat tegen niet tegen cynische kunstenaars of gedesillusioneerde hulpverleners. Hij heeft het tegen mensen met pretenties op spiritueel vlak. Hij heeft het dus tegen mij, en heel misschien ook wel tegen jou.

Prima, zegt Jezus eigenlijk, wat je allemaal beweert en zegt, maar *cut the crap*. En hier komen we op de no-nonsense spiritualiteit van Jezus. Die misschien wel zo is samen te vatten: geen pretenties.

Waarom roep je Heer, Heer, tegen mij, maar doe je niet gewoon wat ik zeg? Liefhebben, uitlenen, weggeven... En breder: Als jij beweert dat je geestelijk getransformeerd bent, dat je dichter bij jezelf gekomen bent, dat je verlicht bent voor mijn part, of (christelijker), vertrouwt op God, Zijn liefde echt ervaren hebt, enz., enz. maar in de simpele praktijk van alledag is het niet te zien, dan zijn het religieuze praatjes, christelijke praatjes, happinez-praatjes, enz... , maar is het in feite geen knip voor de neus waard. Het is leuk voor de achterban of een mooie glossy, maar meer ook niet. Want als het allemaal waar is, dan wil ik ook de vruchten zien, meer liefde, meer geduld, meer warmte, kracht, lef. En als ik dat niet zie, dan is, in de woorden van Jakobus, je hele godsdienst of religie of therapie zonder waarde.

En het is misschien wel goed om dat juist in onze tijd, juist hier in Amsterdam, flink tot ons door te laten dringen. Want lullen, dat kunnen Amsterdammers wel en boekjes van Paulo Coelho lezen ook, maar komt er ook werkelijk iets van, dat zich richt op de ander? Het christelijk geloof is in navolging van Jezus zeer kritisch op plichtmatigheid en wetticisme. Maar net zo goed is het kritisch op spiritueel geneuzel dat niet leidt tot veranderde en veranderende levens.

Daarom kunnen Jezus en Jakobus dan ook rustig zeggen: het zijn je daden die je redden. Of zoals Jezus zegt: ik zal jullie zeggen op wie degene lijkt die mijn woorden hoort en er niets mee doet... Heb geen pretenties.

4. Maar leef uit barmhartigheid

Het christelijk geloof gaat over hoe je pretentieloos leeft. Het christelijk geloof wil niet pretentiekus zijn. Maar wel praktisch: leen uit, geef weg, oordeel niet. Want dat is de wil van God.

Toch houdt het daar niet op, ook niet voor Jezus. Want hoe no-nonsense zijn spiritualiteit van Jezus ook moge wezen, het is nog altijd spiritualiteit. Er is wel degelijk een spirituele kern in het christelijke leven. Er is namelijk een bron te vinden, die wel degelijk het leven van een mens van binnenuit verandert.

Want hoe boeddhistisch de passage ook mag klinken, over geven en vergeven over niet oordelen en niet veroordelen, er is ook een aantal woorden te vinden die fundamenteel zijn voor de prediking van Jezus en het christelijk geloof.

Vers 36: Wees barmhartig, zoals je hemelse vader barmhartig is en vers 35: Want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is.

Misschien begint een betere wereld inderdaad bij jezelf. Maar waar begint een betere zelf? Het goede begint niet bij jezelf. Jij bent er niet om door weg te geven een beetje een betere wereld te maken. Het begint, in de woorden bij je hemelse Vader, zoals Jezus God noemt. Want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is. Ook hij is goed voor pretentieuze Amsterdammers, Ook hij is goed voor jou en mij. Dat is christelijk leven: je bewust zijn van de barmhartigheid van je Vader.

Het is niet hard werken, het is juist loslaten en je overgeven. Want dat is merkwaardig aan deze passage. Jezus zegt wel: *wie naar mijn woorden luistert en er naar handelt...*, maar in de verzen ervoor heeft hij het eigenlijk alleen maar over dingen die je moet laten, dingen die je niet moet doen.

De allereerste oefening in de praktijk van het christelijk leven bestaat dan ook in integriteit. Dat wil zeggen: beweer geen dingen die je niet geloofd, doe geen dingen die je niet meent, en roep geen dingen die je niet waar kan maken. Christen zijn daar niet zo goed in. Liever beweer ik dingen, die ik zou moeten zeggen, geloof ik dingen die ik zou moeten geloven, probeer ik zelfs dingen te denken die ik zou moeten denken. Het is een dooplopende weg. Want mooie gedachten, mooi woorden, mooie muziek en mooie tranen, ze zijn in de ogen van Jezus niet zoveel waard. Maar een verbrijzeld hart, dat pretenties durft los te laten, een hart dat durft in eigen kwetsbaarheid de barmhartigheid van God te aanvaarden, zo'n hart leidt tot daden van liefde, ontferming en genegenheid.

5. Integere Jezus

En daarom kiezen we bij Stroom voor integriteit als onze kernwaarde. Misschien wel omdat we bij onszelf en om ons heen teveel praatjes, teveel pretenties, teveel grote, stoere en christelijke verhalen hebben gezien in die pretentieuze toko, die zich kerk noemt. Verhalen

die uiteindelijk niet oprecht waren of geen stand hielden toen de stormen kwamen, toen de pijn, het verdriet en de tegenslag kwamen en we die echt in ons hart toelieten. Daarom is integriteit voor ons belangrijk.

Natuurlijk, je kunt in zekere zin ook integer zijn in je slechtheid. Zoals een vriend van mij ooit over iemand anders zij: ik heb nog nooit zo'n integere klootzak meegemaakt. Maar dat is misschien nog wel verkieslijker dan corrupt zijn in je goedheid...

Misschien wel. En misschien klinkt het saai, dat je dan integer moet zijn in je goedheid. Jezus was het. En zijn leven was allesbehalve saai. Het was spannender en gevulder dan het leven van wie dan ook. En helaas zo verschrikkelijk kort. Hij werd geëxecuteerd op zijn 33^e. Maar voor christenen is hij het bewijs geworden van de barmhartigheid van God, die onder ons heeft geleefd en gewoond en goed was voor pretentieuze mensen. Die een lef en een royaliteit toonde, als zelden meer gezien is. *een goede, stevig aangedrukte, goed geschudde en overvolle maat zal je worden toebedeeld*. Een royaliteit zo groot als zijn eigen leven, dat hij opgaf, weggaf.

Laat die goede, stevig aangedrukte en overvolle maat, de maat zijn waarmee we de ander beoordelen. doe goed, heb lief, leen uit. Oordeel niet en veroordeel niet. En jou zal iets gegeven worden dat meer is dan je ooit zelf hebt kunnen geven. Want dat is de wil van God.

Martijn Horsman
Amsterdam, 20 september 2009